

ULOGA SAMOPOŠTOVANJA U ODNOSU CRTA LIČNOSTI I NEVERBALNIH SOCIJALNIH VJEŠTINA

Josip BURUŠIĆ
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
Maja TADIĆ
Klinika za dječje bolesti, Zagreb
UDK: 159.923.2.072-057.875
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 3. 7. 2006.

U istraživanju, u kojem je sudjelovalo 303 studenta Zagrebačkog sveučilišta, provjerava se kakvu ulogu ima samopoštovanje u odnosu temeljnih crta ličnosti operacionaliziranih unutar Big five modela, mjerenih Big five inventarom (John i Srivastava, 1999.) i neverbalnim socijalnim vještinama: emocionalne kontrole, emocionalne osjetljivosti i emocionalne izražajnosti, mjerenih Inventarom socijalnih vještina (Riggio, 1986.). Dobiveni rezultati svjedoče kako crte ličnosti imaju značajan prediktivni doprinos objašnjenju navedenih neverbalnih socijalnih vještina te da samopoštovanje ima ulogu moderatora i djelomičnoga medijatora u tom odnosu. Pokazalo se prije svega kako samopoštovanje ima značajnu ulogu u djelovanju neuroticizma na iskazivanje neverbalnih socijalnih vještina.

Ključne riječi: samopoštovanje, socijalne vještine, ličnost, pozitivna psihologija

✉ Josip Burušić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Marulićev trg 19/1, p. p. 277, 10001 Zagreb, Hrvatska.
E-mail: Josip.Burusic@pilar.hr

UVOD

753

Suvremena psihologijska literatura bilježi niz radova posvećenih samopoštovanju u kojima se razmatraju sadržajno i funkcionalno razna pitanja, počevši od mogućnosti teorijskoga i konceptualnoga određenja samopoštovanja, mjerenja samopoštovanja, razlika u intenzitetu i stabilnosti samopošto-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

vanja, razlikovanja samopoštovanja i nekih srodnih psiholoških procesa, uzrocima i posljedicama samopoštovanja u doživljavanju i ponašanju ljudi pa sve do niza diferencijalno psiholoških istraživanja koja nastoje utvrditi povezanost samopoštovanja i drugih psiholoških obilježja, vrsta i načina ponašanja, procesa regulacije i različitih područja funkcioniranja pojedinca. Baumeister i sur. (2003.), Mruk (1999.) i Emler (2001.) donose iscrpne i sadržajno raznovrsne preglede dosadašnjih spoznaja o većini tih pitanja u kojima se pojavljuje samopoštovanje.

Većini dosadašnjih razmatranja na neki je način zajedničko da samopoštovanje vide kao psihološko obilježje koje je ljudima vrlo važno, pa se autori uglavnom slažu u mišljenju kako je ljudima, psihološki gledano, bolje imati visoko samopoštovanje nego nisko. Štoviše, Baumeister i sur. (2003.) reći će kako većina ljudi čak ne može ni zamisliti da ostane ravnodušna na informacije koje mogu nepovoljno utjecati na samopoštovanje, kao što su npr. spoznaja da su nekompetentni, socijalno nedovoljno atraktivni, manje vrijedni ili socijalno odbačeni. Leary i sur. (1999.) stalno izraženu težnju ljudi da održavaju i povećavaju vlastito samopoštovanje objašnjavaju razlozima koji se uvjetno mogu svrstati u četiri skupine, a tiču se procesa održanja vlastita integriteta, uspješnog ostvarenja vlastitih ciljeva, boljega socijalnog funkcioniranja i prihvatanja pa do najširih razloga da ljudi teže samopoštovanju jer ono jamči pozitivna raspoloženja, odsutnost stresa i negativnih emocionalnih stanja, čime je svojevrsan jamac uspješnoj prilagodbi ljudi u svakodnevnim situacijama i izazovima.

Smještajući samopoštovanje u nešto širi psihološki kontekst, moglo bi se naslutiti kako bi upravo samopoštovanje moglo dobiti status ključnoga psihološkog obilježja koje na neki način određuje hoće li se pojedinac doživljavati općenito sretnim, odnosno koliko će svoj vlastiti život procjenjivati takvim. Na tom tragu Baumeister i sur. (2003.) u vrlo iscrpnom preglednom radu posvećenom razmatranju uloge samopoštovanja u uspjesima, interpersonalnoj uspješnosti, sreći i zdravijim životnim stilovima naglašavaju kako je nužno, prije nego što se samopoštovanju dodijeli središnje mjesto ljudske sreće, razmotriti još neka važna pitanja. Prije svega, nužno je razumjeti koliko je samopoštovanje u osnovi prateći ishod i posljedica npr. uspjeha i neuspjeha u ljudskim životima, a koliko njihov stvarni uzrok. Uz to, treba vidjeti nije li samopoštovanje uzrok nekih životnih uspjeha tako da poboljšava i prije svega određuje formiranje pozitivnijih životnih stilova koji onda pridonose razvijanju niza učinkovitih strategija što vode pojedinačnim pozitivnim posljedicama za pojedinca, kao što je uspjeh.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

Dosadašnja empirijska istraživanja koja su tragala za odgovorom na neka od navedenih pitanja pokazala su kako samopoštovanje izravno utječe na generiranje pozitivnih osjećaja i da funkcionira kao vrijedan resurs pozitivnih emocija. U situaciji stresa i neuspjeha, osobe višega samopoštovanja bolje se oporavljaju nego osobe nižega samopoštovanja (Rector i Rogers, 1997.; Hughes, 2003.). Na sličnu su tragu i istraživanja koja dovode samopoštovanje u izravnu vezu s lakšim postizanjem uspjeha, lakšim suočavanjem s neuspjehom, općenito većom spremnošću za poduzimanje inicijativa u životu. Pokazalo se i da ljudi višega samopoštovanja lakše započinju, ali i uspješnije prekidaju, socijalne interakcije i odnose (Baumeister i sur., 2003.), spremniji su glasno govoriti i kritizirati rad grupe te lakše predlažu alternativna rješenja nego osobe niskoga samopoštovanja (LePine i Van Dyne, 1998.). Osobe višega samopoštovanja uz to su ustrajnije u zadatku nakon početnoga neuspjeha (npr. Brown i Dutton, 1995.; Dutton i Brown, 1997.; Brown i Marshall, 2001.; Johnson, Vincent i Ross, 1997.). Na drugoj strani, osobe nižega samopoštovanja u situaciji neuspjeha češće neuspjeh atribuiraju internalno te su značajno sklonije proživljavanju negativnih emocija, poglavito negativnih emocija vezanih uz sebe same, a doživljeni neuspjeh na njih ostavlja dugotrajnije i negativnije posljedice (Brown i Dutton, 1995.; Dutton i Brown, 1997.; Brown i Marshall, 2001.; Brown, Farnham i Cook, 2002.).

Kako je u velikom broju provedenih istraživanja bilo vrlo teško utvrditi izravne efekte samopoštovanja, autori su se u rasvjetljavanju uloge samopoštovanja usmjerili na nešto kompleksnija pitanja, tragajući za mogućim posredničkim ulogama i funkcijama samopoštovanja. U tom kontekstu pokazalo se kako samopoštovanje moderira odnos stresa i autonomnog uzbuđenja (Rector i Rogers, 1997.), a ovi su autori pokazali da samopoštovanje proizvodi i razlike u strategijama suočavanja sa stresom. Sullivan (2003.) u svom istraživanju odnosa emocionalne stabilnosti i samopoštovanja naglašava mogućnost da su osobe koje informacije iz okoline obično interpretiraju tako da one potiču pozitivno viđenje sebe, općenito vještije i sposobnije svoja iskustva procesirati na adaptivne i konstruktivne načine. Kao moguća potvrda tim nalazima mogu poslužiti rezultati Smitha i Pettyja (1995.) koji su pokazali kako je samopoštovanje moderator u složenim procesima kognitivne regulacije negativnih raspoloženja. U sličnom kontekstu Steele, Spencer i Lynch (1993.) navode kako razlike pojedinaca visokoga i niskoga samopoštovanja u strategijama regulacije negativnog afekta mogu imati korijene u sposobnosti i u njihovoj motivaciji za generiranjem pozitivnih misli i sjećanja. Naime, moguće je da visoko samopoštovanje jest pretpostavka mogućnosti pozitivnoga razmišljanja, osobito u

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

negativnim afektivnim stanjima, te je vrijedan generator raznolikih resursa za prihvaćanje i potvrđivanje sebe u situacijama kada je ugrožena slika o sebi. Također je moguće da pojedinci visokoga samopoštovanja jednostavno više vjeruju u svoje sposobnosti regulacije negativnog afekta i očekuju da će u tome biti uspješni, odnosno ne sumnjaju u vlastite kapacitete suočavanja s negativnim iskustvima, pa se više trude i pokušavaju popraviti raspoloženje prizivajući pozitivna sjećanja i misli.

Na nešto višoj spoznajnoj razini jesu istraživanja koja su u samopoštovanju tražila mehanizam kojim pojedina obilježja pojedinca neizravno utječu na složeni sustav ljudskoga doživljavanja i ponašanja. Jedno od takvih istraživanja jest ono Abelovo (1996.), koje je pokazalo kako postoji izravna i neizravna negativna povezanost percipiranoga stresa i općeg očekivanja uspjeha, s tim što je dio tog odnosa pod jakim medijacijskim utjecajem samopoštovanja – viši rezultati na skali percipiranoga stresa povezani su s nižim rezultatima na skali samopoštovanja, a niži rezultati samopoštovanja vezani su uz niža očekivanja uspjeha.

Iz navedenih se istraživanja vidi kako pojedinci koji imaju pozitivniju sliku i vrednovanje sebe te imaju više pouzdanja u vlastite kompetencije po svemu sudeći stvorit će i veća očekivanja uspjeha, pa će biti motiviraniji, ulagati veće napore i biti ustrajni u nastojanjima da dosegnu željene ciljeve (Abel, 1996.; Benabou i Tirole, 2002.). Pridodamo li tomu da izraženije samopoštovanje pridonosi osjećaju kontrole nad samim sobom i vlastitom okolinom (Tedeschi i Norman, 1985.), onda je jasno da je samopoštovanje nužan oslonac za učinkovito socijalno funkcioniranje. Znamo li da je uspješno socijalno funkcioniranje na određen način posljedica izraženosti niza socijalnih vještina (Riggio, 1986.), postavlja se opravdano pitanje jesu li osobe visokoga samopoštovanja uistinu učinkovitije u iskazivanju socijalnih vještina. Dosadašnja istraživanja odnosa samopoštovanja i socijalnih vještina najčešće pokazuju da na mjerama samoiskaza osobe izraženijega samopoštovanja imaju bolje socijalne vještine (Riggio, Throckmorton i DePaola, 1990.; Riggio i sur., 1993.). Autori Riggio, Throckmorton i DePaola (1990.) i Riggio i sur. (1993.) smatraju da dobiveni nalazi proizlaze prije svega iz toga što posjedovanje socijalnih vještina utječe na vlastitu percepciju socijalne kompetentnosti te istodobno pruža dobru osnovu za uspješnije snalaženje u socijalnim situacijama. Baumeister i sur. (2003.) drže da zaključivanja te vrste trebaju biti oprezna, jer su, nakon opsežnoga pregleda literature, uočili da osobe višega samopoštovanja općenito tvrde da su socijalno uspješnije, popularnije te da imaju bolje socijalne vještine od osoba nižega samopoštovanja. Kada se primjenjuju objektivnije mje-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

re (npr. procjene od drugih osoba), te se razlike ne mogu potvrditi, a u nekim slučajevima (npr. visoko izraženoga samopoštovanja koje graniči s narcizmom) čak idu u suprotnom smjeru. Dakle, istraživanjima je vrlo vjerojatno pokazano kako više samopoštovanje vodi vjerovanju u bolju socijalnu kompetenciju, prije svega kroz izraženiju percepciju vlastite kompetentnosti, no ostaje otvoreno pitanje prate li takvo vjerovanje i stvarne razlike u ponašanju (Baumeister i sur., 2003.).

Kako su istraživanja samih socijalnih vještina vrlo široka i sadržajno kompleksna, u literaturi se mogu pronaći brojna istraživanja potencijalnih čimbenika bitnih za razvoj i održavanje socijalnih vještina, koja su k tome dala naslutiti kako je posjedovanje određenih osobina ličnosti poticajno za razvoj uspješnijih socijalnih vještina. To se posebno odnosi na onaj dio istraživanja koja su u razmatranje uzela neverbalne socijalne vještine (Riggio, 1986.). Naime, Riggio (1986.) drži da je temeljna socijalna vještina umijeće primanja i slanja informacija, odnosno izražajnost i osjetljivost na razne socijalne znakove, što ponajviše dolazi do izražaja na neverbalan način. Kao što je znano, neverbalne socijalne vještine odnose se na aspekte emocionalne izražajnosti, tj. vještine neverbalnoga točnog iskazivanja trenutačnog emocionalnog stanja; zatim emocionalne osjetljivosti, tj. vještine primanja i razumijevanja neverbalnih i emocionalnih poruka primljenih od drugih, te emocionalne kontrole, koja se odnosi na vještinu kontroliranja vlastitih emocionalnih stanja i neverbalnih ekspresija, a podrazumijeva vještinu razumijevanja i primjenu emocionalnih znakova (Riggio, 1986.). Friedman (1979.) smatra da emocionalna izražajnost, kao i vještina prepoznavanja emocionalnih znakova iz socijalne okoline, mora proizlaziti iz temeljnih obilježja ličnosti, s obzirom na to da adekvatno iskazivanje emocionalnih stanja ima ključnu ulogu u stvaranju i održavanju međuljudskih odnosa. Provedena istraživanja upućuju na to da je emocionalna izražajnost pozitivno povezana s ekstraverzijom, u smislu da aktivne, istraživački nastrojene, emotivne i visoko druželjubive osobe često pokazuju visok stupanj razvijenosti vještine emocionalne izražajnosti (Riggio, 1986.). To je potvrđeno i u nedavnim istraživanjima, u kojima je pokazano kako su ekstravertirani pojedinci, kao izraženo društvene, pričljive, impulzivnije osobe, vještiji u točnom prepoznavanju i izražavanju emocionalnih stanja (Ashton, Lee, i Paunonen, 2002.; Riggio i Riggio, 2002.). S druge strane, introvertirane osobe, koje su socijalno stidljivije, rezervirane, povučene, značajno manje i sa značajno manjom točnošću iskazuju emocionalna stanja (Riggio i Riggio, 2002.). Nadalje, osjetljive i napete, ali i slobodoumne, osobe često su izrazito vješte u emocionalnoj osjetljivosti (Riggio, 1986.). Kao glavne karakteristike osoba vještih u emocionalnoj kontroli utvrđene su e-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

mocionalna stabilnost, visoko samopoštovanje, sigurnost (Riggio, 1986.) te ekstravertiranost, dominantnost i impulzivnost (Friedman i Herringer, 1991.). Neuroticizam je, čini se, negativno povezan s vještinom emocionalne izražajnosti, u smislu da viši neuroticizam – kao sklonost anksioznosti, razdražljivosti, negativnosti – uključuje i poteškoće točnog izražavanja emocionalnih stanja (Riggio i Riggio, 2002.). S druge strane, emocionalno stabilniji pojedinci skloniji su sudjelovati u ponašanjima koja uključuju emocionalnu komunikaciju, pa su vještiji u točnom iskazivanju onoga što osjećaju (Riggio i Riggio, 2002.).

S obzirom na to da su neverbalne socijalne vještine i temeljne crte ličnosti prilično široki i složeni konstrukti, njihov međusobni odnos nije strukturno jednostavan kao ni značenjem istovjetan, pa se prilikom njegova proučavanja trebaju uzeti u obzir i drugi važni psihološki čimbenici. Pri tome poglavito mislimo na samopoštovanje, kao obilježje pojedinca koje se nameće važnim u nizu dosadašnjih istraživanja osobnoga i socijalnoga funkcioniranja pojedinca. Kako su neka dosadašnja istraživanja upozorila na to da temeljne crte ličnosti umjereno pridonose objašnjenju varijance samopoštovanja (npr. Pullman i Allik, 2000.; Robins i sur., 2001.; Hills i Argyle, 2001.), a da je samopoštovanje pozitivno povezano s posjedovanjem socijalnih vještina (Riggio, Throckmorton i DePaula, 1990.) nameću se daljnja pitanja o mehanizmima tih utjecaja i povezanosti. Stoga smo u ovom istraživanju nastojali detaljnije provjeriti postoji li, osim izravna doprinosa temeljnih crta ličnosti objašnjenju pojedinih neverbalnih socijalnih vještina, mogući utjecaj preko samopoštovanja te kakva je uloga samopoštovanja u tom odnosu.

METODA

Sudionici istraživanja

U istraživanju su sudjelovali studenti Sveučilišta u Zagrebu svih studijskih godina, njih 303, od kojih je 199 s Hrvatskih studija, a 114 s Fakulteta elektronike i računarstva. Ispitanica ima 180, a ispitanika 123.

Instrumentarij

U mjerenju temeljnih crta ličnosti, samopoštovanja i neverbalnih socijalnih vještina upotrijebljeni su dobro znani i metrijski validirani instrumenti i na engleskom i na hrvatskom govornom području, o kojima su dostupni brojni empirijski podaci u postojećoj literaturi. To su: Big five inventar (John i Srivastava, 1999.), Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg, 1965.) i Inventar socijalnih vještina (Riggio, 1986.).

TABLEICA 1
Osnovni deskriptivni rezultati i pokazatelji za korištene instrumente (N=303)

Kod mjerenja socijalnih vještina u skladu s problemima ovog istraživanja upotrijebljeni su rezultati samo na neverbalnim supskalama inventara (emocionalna izražajnost, emocionalna kontrola i emocionalna osjetljivost). Rezultati provedenih metrijskih provjera u ovom istraživanju slijedili su do sada dostupne spoznaje o ovim instrumentima, a osnovni deskriptivni rezultati prikazani su u Tablici 1.

Instrument	Dimenzija	Broj čestica	M	Sd	Raspon	α
Big five inventar	Ekstraverzija	8	28.44	5.19	16-40	0.76
	Ugodnost	9	32.74	5.74	21-45	0.72
	Savjesnost	9	31.94	5.82	11-45	0.76
	Neuroticizam	8	22.46	4.65	8-35	0.65
	Otvorenost	10	37.12	4.94	24-50	0.61
Skala samopoštovanja	Samopoštovanje	10	27.71	6.63	11-40	0.79
Inventar socijalnih vještina	Emocionalna izražajnost	15	32.13	7.08	16-52	0.62
	Emocionalna kontrola	15	28.19	7.46	4-49	0.73
	Emocionalna osjetljivost	15	35.01	7.49	16-57	0.70

Postupak prikupljanja podataka

Prikupljanje podataka provedeno je u više etapa od 2002. do 2004. godine u okviru redovite nastave u skupinama do 50 ispitanika. Istraživanje je bilo anonimno, a osim opće upute u kojoj je navedeno da je riječ o istraživanju pojedinih aspekata ljudskoga doživljavanja i ponašanja, uz svaki instrument bila je otisnuta specifična uputa u kojoj je objašnjeno na koji se način odgovara u konkretnom slučaju. Redoslijed kojim su odgovarali svi sudionici istraživanja uključivao je najprije mjeru temeljnih crta ličnosti, zatim neverbalnih socijalnih vještina i na kraju skalu samopoštovanja.

REZULTATI

Na samom početku utvrdili smo kakva je međusobna povezanost temeljnih crta ličnosti, samopoštovanja i neverbalnih socijalnih vještina. Dobivena matrica interkorelacija prikazana je u Tablici 2.

Može se reći kako su istraživana obilježja međusobno slabo do umjereno povezana, pri čemu se međusobne povezanosti unutar neverbalnih socijalnih vještina kreću u rasponu od $r=-.28$ do $r=.54$, a međusobne povezanosti temeljnih crta ličnosti u rasponu od $r=-.36$ do $r=.54$. Promatramo li odnos neverbalnih socijalnih vještina i temeljnih crta ličnosti, najviše se ističu pozitivne korelacije aspekta emocionalne izražajnosti i ekstraverzije ($r=.54$, $p<.01$), emocionalne izražajnosti i ugodnosti ($r=.41$, $p<.01$), emocionalne osjetljivosti i

● TABLICA 2
Interkorelacija temeljnih crta ličnosti, samopoštovanja i neverbalnih socijalnih vještina (N=303)

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Emocionalna osjetljivost	-.04	.38**	.44**	.39**	.46**	-.13*	.39**	.32**
2. Emocionalna kontrola		-.28**	-.06	-.02	-.11	-.23**	-.01	.03
3. Emocionalna izražajnost			.54**	.23**	.41**	-.04	.26**	.36**
4. Ekstraverzija				.25**	.54**	-.36**	.46**	.50**
5. Otvorenost					.19**	-.01	.13*	.09
6. Ugodnost						-.35**	.51**	.60**
7. Neuroticizam							-.28**	-.46**
8. Savjesnost								.53**
9. Samopoštovanje								

* $p < .05$, ** $p < .01$

ugodnosti ($r = .46$, $p < .01$) te emocionalne osjetljivosti i ekstraverzije ($r = .44$, $p < .01$). Korelacije samopoštovanja i kriterijskih varijabli, tj. aspekata neverbalnih socijalnih vještina, pozitivne su te slabe do umjerene, s tim da je najveća povezanost samopoštovanja s emocionalnom izražajnošću ($r = .36$, $p < .01$), nešto niža s emocionalnom osjetljivošću ($r = .32$, $p < .01$) te vrlo slaba i neznčajna s emocionalnom kontrolom ($r = .03$, $p > .05$).

Izravan doprinos temeljnih crta ličnosti objašnjenju neverbalnih socijalnih vještina

● TABLICA 3
Rezultati stupnjevite regresijske analize pojedinog aspekta neverbalnih socijalnih vještina na temeljne crte ličnosti (završna solucija) (N=303)

	Emocionalna kontrola			Emocionalna izražajnost			Emocionalna osjetljivost		
	β	t	p(t)	β	t	p(t)	β	t	p(t)
Ekstraverzija				.501	8,64	,01	,166	2,81	,05
Ugodnost	-.207	-3,48	,01	,208	3,60	,01	,239	3,97	,01
Savjesnost							,153	2,67	,05
Neuroticizam	-.305	-5,14	,01	,209	4,00	,01			
Otvorenost							,292	5,939	,01
Regresijski model	R = ,306			R = ,587			R = ,597		
	R ² = ,093			R ² = ,344			R ² = ,357		
	R ² _{kor} = ,087			R ² _{kor} = ,338			R ² _{kor} = ,348		
	F(2, 290) = 14,9; $p < .01$			F(3, 288) = 50,4; $p < .01$			F(4, 285) = 39,5; $p < .01$		

Kako se vidi, s različitom uspješnošću mogu se temeljnim crtama ličnosti objasniti pojedine neverbalne socijalne

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

vještine. Najmanja je mogućnost objašnjenja u emocionalnoj kontroli (8,7% varijance), a veća je i međusobno podjednaka uspješnost u drugim dvjema neverbalnim socijalnim vještinama (emocionalna izražajnost 33,8%, odnosno emocionalna osjetljivost 34,8% varijance). U strukturi regresijskih modela najmanji je broj prediktivnih obilježja kod emocionalne kontrole, gdje se vidi kako je odsutnost ugođe s drugima i odsutnost neuroticizma to koje pridonosi značajno izraženoj sposobnosti emocionalne kontrole u socijalnim situacijama. Kako su dosadašnja istraživanja pokazala da izraženost neuroticizma utječe snažno na nestabilnost doživljavanja i smanjenu učinkovitost ponašanja kroz vrijeme (Eid i Diener, 1999.), nije neočekivano da je neuroticizam i obilježje koje smanjuje mogućnost emocionalne kontrole. Za objašnjenje emocionalne izražajnosti i emocionalne osjetljivosti valja uzeti u razmatranje više temeljnih crta ličnosti, pri čemu se emocionalna osjetljivost javlja kao najsloženija neverbalna socijalna vještina, čijem objašnjenju od temeljnih crta ličnosti jedino ne pridonosi neuroticizam.

Moderatorska uloga samopoštovanja u odnosu temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina

Kako je jedan od središnjih problema ovog istraživanja provjeriti u kojoj je mjeri samopoštovanje obilježje koje mijenja smjer i intenzitet odnosa između pojedinih temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina, moderirajućom multiplom regresijskom analizom (Baron i Kenny, 1986.) ispitali smo stupanj u kojem je snaga linearne veze između pojedinih crta ličnosti i aspekata neverbalnih socijalnih vještina u funkciji stupnja samopoštovanja. Kako bismo otklonili sve poteškoće vezane uz multikolinearnost istraživanih obilježja te time osigurali pretpostavke za dobivanje jasnijih međusobnih odnosa, prije provođenja regresijskih analiza sve su uključene varijable centrirane (Aiken i West, 1991.). Redoslijed unošenja varijabli u regresijsku analizu slijedio je postavljene zahtjeve kod ovakve regresijske analize (prediktor, pretpostavljeni moderator, umnožak prediktora i pretpostavljenog moderatora), pa se F-omjerom testirala značajnost promjene u postotku objašnjene varijance kriterija.

Nakon izračunanih zasebnih moderirajućih multiplih regresijskih analiza za svaka od tri aspekta neverbalnih socijalnih vještina, sa svakom pojedinom temeljnom crtom ličnosti kao prediktorom i samopoštovanjem kao pretpostavljenim moderatorom utvrđen je moderatorski učinak samopoštovanja u odnosu neuroticizma i emocionalne kontrole te u slučaju odnosa neuroticizma i emocionalne osjetljivosti. Ishodi ovih regresijskih analiza u kojima se pokazao moderatorski

učinak samopoštovanja prikazani su u Tablici 4, odnosno Tablici 5.

Korak	Prediktor	β	t	p(t)	ΔR^2	F	p(F)
1	Neuroticizam	-.232	-4.07	p<.01			
2	Samopoštovanje	-.093	-1.44	p>.05	.007	2.09	p>.05
3	Neuroticizam X Samopoštovanje	-.140	-2.33	p<.05	.017	5.43	p<.05

Korak	Prediktor	β	t	p(t)	ΔR^2	F	p(F)
1	Neuroticizam	-.134	-2.29	p<.05			
2	Samopoštovanje	.329	5.24	p<.01	.085	27.5	p<.01
3	Neuroticizam X Samopoštovanje	-.165	-2.81	p<.01	.024	7.88	p<.01

TABLETA 4
Moderirajuća
regresijska analiza
emocionalne kontrole
na neuroticizam i
samopoštovanje kao
moderator (N=303)

TABLETA 5
Moderirajuća
regresijska analiza
emocionalne
osjetljivosti na
neuroticizam i
samopoštovanje kao
moderator (N=303)

Iz Tablice 4 vidimo da je neuroticizam umjeren, ali statistički značajan prediktor emocionalne kontrole ($\beta = -.232$, $p < .01$), iz čega možemo zaključiti da pojedinci s nižim stupnjem neuroticizma pokazuju bolju emocionalnu kontrolu. Uvrštavanjem samopoštovanja u regresijsku jednadžbu ne dolazi do značajne promjene u količini objašnjene varijance emocionalne kontrole ($\Delta R^2 = .007$; $F = 2.09$, $p > .05$), iz čega vidimo da samopoštovanje samo za sebe nije značajan prediktor. Međutim, kada u jednadžbu uvrstimo interakciju neuroticizma i samopoštovanja, količina objašnjene varijance emocionalne kontrole značajno se povećava ($\Delta R^2 = .017$; $F = 5.43$, $p < .05$), iz čega možemo zaključiti da samopoštovanje u tom odnosu djeluje kao moderator. Kao što se može vidjeti u Tablici 5, samopoštovanje se javlja i kao značajan moderator odnosa neuroticizma i emocionalne osjetljivosti, gdje se vidi kako se unošenjem umnoška neuroticizma i samopoštovanja značajno povećava količina objašnjene varijance aspekta emocionalne osjetljivosti ($\Delta R^2 = .024$; $F = 7.88$, $p < .01$).

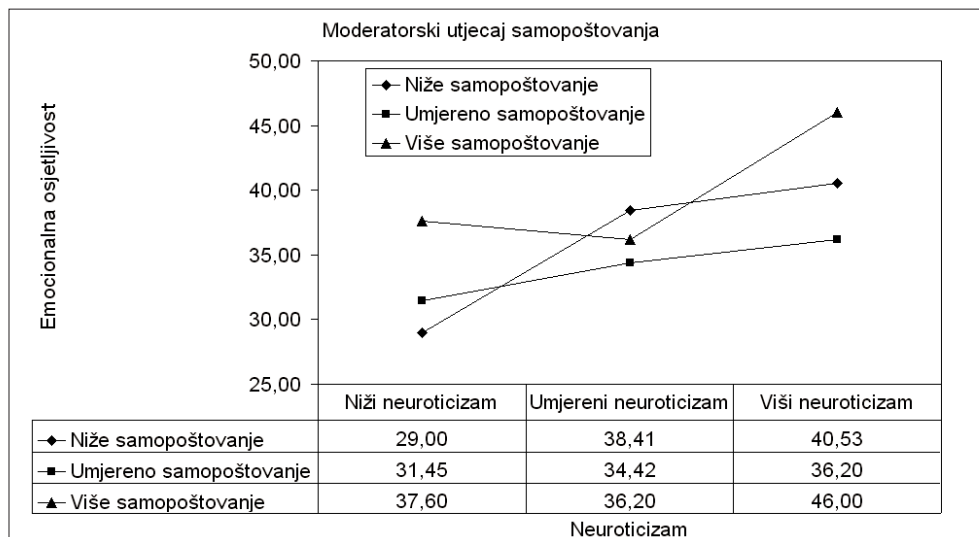
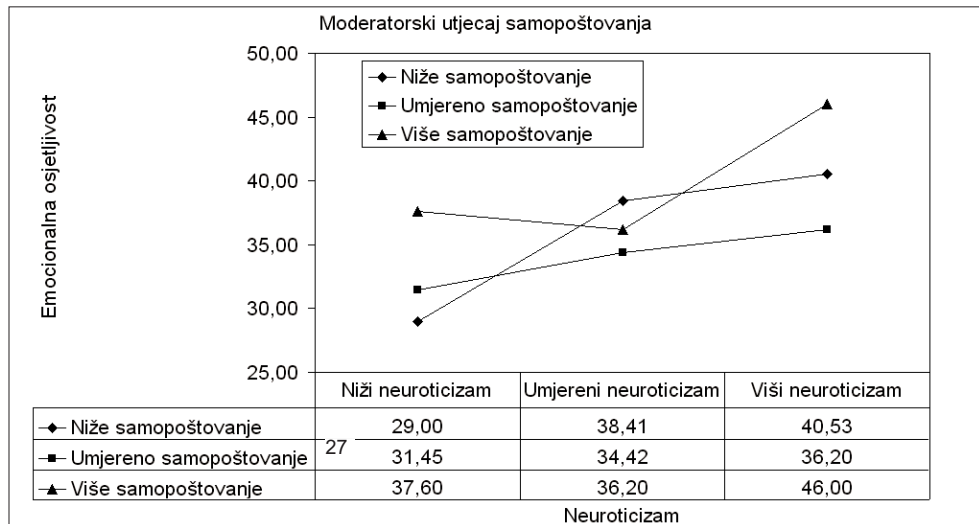
Kako bismo lakše razumjeli način na koji samopoštovanje mijenja odnos neuroticizma i emocionalne kontrole te odnos neuroticizma i emocionalne osjetljivosti, grafički smo prikazali dobivene rezultate, s tim da smo rezultate na prediktorskim i moderatorskim varijablama prethodno prisilno kategorizirali u tri skupine: niži stupanj, srednji i viši, kako bi grafički prikaz bio jednostavniji za interpretaciju. Dobiveni ishod za emocionalnu kontrolu prikazan je na Slici 1, a za emocionalnu osjetljivost na Slici 2.

Iz grafičkih prikaza zanimljivo je razmotriti na koji se način samopoštovanje javlja kao moderator odnosa neuroticizma i ovih aspekata neverbalnih socijalnih vještina. Naime, osobe nižega samopoštovanja uspijevaju kontrolirati vlastita emocionalna ponašanja tek u situaciji kada je izražen neuroticizam, dok izraženost neuroticizma osobama visokoga samopoštovanja postaje smetnja u uspješnom iskazivanju ove ne-

verbalne socijalne vještine. Možda je, među ostalim, jedan od razloga takvu odnosu upravo utjecaj prikazan na Slici 2, jer se vidi da osobe nižega samopoštovanja bivaju emocionalno osjetljivije pri izraženom neuroticizmu (a time onda uspijevaju i bolje kontrolirati vlastita emocionalna ponašanja), dok osobama višega samopoštovanja rastom neuroticizma raste i emocionalna osjetljivost, ali to rezultira manjom emocionalnom kontrolom. Promatramo li dobiveni ishod iz perspektive neuroticizma kao temeljne crte ličnosti, može se reći kako osobe izraženijega neuroticizma uspijevaju biti emocionalno osjetljivije te lakše kontroliraju vlastita emocionalna ponašanja u situaciji nižega samopoštovanja, dok više samopoštovanje ovoj skupini pomaže u emocionalnoj osjetljivosti, ali stvara probleme u emocionalnoj kontroli.

SLIKA 1
Moderatorski utjecaj samopoštovanja na odnos neuroticizma i emocionalne kontrole

SLIKA 2
Moderatorski utjecaj samopoštovanja na odnos neuroticizma i emocionalne osjetljivosti

Medijacijska uloga samopoštovanja u odnosu temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina

Na kraju, željeli smo provjeriti predstavlja li možda samopoštovanje mogući mehanizam kojim pojedine temeljne crte ličnosti djeluju na iskazivanje neverbalnih socijalnih vještina pa je izraženost samopoštovanja određenog stupnja upravo obilježje pojedinca koje će u konačnici pridonijeti realizaciji njegovih trajnijih obilježja kroz pojedine aspekte neverbalnih socijalnih vještina. U statističkom smislu, ta se provjera svodi na medijacijsku analizu unutar koje treba u nekoliko koraka provjeriti kakav je (izravni) doprinos temeljnih crta ličnosti objašnjenju pojedinih aspekata neverbalnih socijalnih vještina (rezultati provjere koji su već prikazani u tekstu), zatim provjeriti u kojoj se mjeri temeljnim crtama ličnosti može objasnjavati pretpostavljeni medijator, samopoštovanje, te u zadnjem koraku provjeriti kakav je doprinos te dolazi li do smanjenja ili potpunoga gubljenja doprinosa temeljnih crta ličnosti objašnjenju neverbalnih socijalnih vještina kada se u regresijskom modelu istodobno nalazi i samopoštovanje kao pretpostavljeni medijator (Baron i Kenny, 1986.).

Rezultati drugoga koraka, u kojem se provjeravao doprinos pojedinih temeljnih crta ličnosti objašnjenju samopoštovanja kao pretpostavljenoga medijatora, pokazali su kako Big Five dimenzije značajno objašnjavaju gotovo polovicu varijance samopoštovanja, točnije: 48,4% ($R = ,701$, $R^2_{kor} = ,484$, $F(4, 288) = 69,385$; $p < .01$). Sve crte ličnosti, izuzev otvorenosti za iskustva ($\beta = -.048$; $t = -1.104$; $p < .05$), važni su prediktori samopoštovanja, s tim što je u našem slučaju najznačajniji prediktor dimenzija ugodnosti ($\beta = ,317$; $t = 5.874$; $p < .01$), zatim dimenzija neuroticizma ($\beta = -,241$; $t = -5.234$; $p < .01$) i savjesnosti ($\beta = ,231$; $t = 4.555$; $p < .01$), dok se ekstraverzija pokazala nešto slabijim, ali ipak statistički značajnim, prediktorom ($\beta = ,137$; $t = 2.612$; $p < .01$).

Kako bismo učinili posljednji i najvažniji korak u testiranju medijacijskog utjecaja, odnosno ispitali imaju li temeljne crte ličnosti i dalje značajan doprinos za objašnjavanje kriterija ako se u regresijskoj jednadžbi istodobno nalazi i samopoštovanje (pretpostavljena medijacijska varijabla), provedene su hijerarhijske regresijske analize. U prvom su koraku unesene samo temeljne crte ličnosti, a u sljedećem i samopoštovanje. Potvrđivanje medijacijskog utjecaja samopoštovanja podrazumijeva utvrđivanje smanjenja u veličini – ili utvrđivanje neznačajnosti regresijskog koeficijenta za one temeljne crte ličnosti (koje su prije uvođenja samopoštovanja značajno pridonosile objašnjenju kriterija) – uz utvrđivanje značajnoga doprinosa samopoštovanja u objašnjavanju kriterija (Baron i Kenny, 1986.). Dobiveni rezultati upućuju na to da samopo-

● **TABLICA 6**
Rezultati regresijskih
analiza emocionalne
izražajnosti na
temeljne crte ličnosti
bez samopoštovanja i
sa samopoštovanjem
u regresijskom modelu

Prediktori	Emocionalna izražajnost			Emocionalna izražajnost		
	β	t	p	β	t	p
Ekstraverzija	.489	8.05	p<.01	.464	7.64	p<.01
Ugodnost	.216	3.52	p<.01	.161	2.50	p<.05
Savjesnost						
Neuroticizam	.230	3.86	p<.01	.244	4.48	p<.01
Otvorenost						
Samopoštovanje				.171	2.59	p<.05
	R ² = .354 R ² _{kor} = .343 F (5,285)=31.9, p<.01			R ² = .369 R ² _{kor} = .356 F (6,284)= 27.7, p<.01 Δ R ² = .015 F(Δ R ²)= 6.71, p<.05		

RASPRAVA

štovanje ostvaruje značajan medijacijski utjecaj na odnos pojedinih temeljnih crta ličnosti i emocionalne izražajnosti, dok se ta uloga samopoštovanja ne javlja kada je riječ o emocionalnoj osjetljivosti i emocionalnoj kontroli. Ishod hijerarhijske regresijske analize u slučaju emocionalne izražajnosti prikazan je u Tablici 6. Kao što se može vidjeti, u odnosu ekstraverzije i ugodnosti, na jednoj strani, i emocionalne izražajnosti, na drugoj strani, samopoštovanje se javlja kao djelomičan medijator njihova odnosa. Najveća promjena vidi se u dimenziji ugodnosti, kod koje se standardizirani regresijski koeficijent beta ($\beta = .216$) smanjio nakon uvođenja samopoštovanja u regresijski model ($\beta = .161$). Premda navedene promjene u količini ukupno objašnjene varijance emocionalne izražajnosti nisu u numeričkom iznosu velike, one su se pokazale statistički značajnima, što može sugerirati na ishod da samopoštovanje ostvaruje djelomičan medijacijski utjecaj na odnos pojedinih temeljnih crta ličnosti i aspekta emocionalne izražajnosti.

Kao što se moglo pretpostaviti, postoji izravna povezanost temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina, posebice emocionalne osjetljivosti i emocionalne izražajnosti. U tom izravnom odnosu pojedinci koji postižu više rezultate na skali emocionalne izražajnosti pokazali su ujedno i više rezultate na dimenzijama ekstraverzije, ugodnosti i neuroticizma, koje pritom objašnjavaju značajan dio varijance emocionalne izražajnosti. Navedeni rezultati upućuju na to da emocionalno izražajne osobe možemo opisati kao dinamične, asertivne, druželjubive pojedince, koji su spremni na suradnju, povjerljivi i suosjećajni (Riggio, 1986.; Riggio i Riggio, 2002.). Temeljne cr-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

te ličnosti najviše pridonose objašnjavanju varijance emocionalne osjetljivosti, a njima se najmanje može objasniti emocionalna kontrola. Sličan obrazac uočen je i u nekim ranijim istraživanjima, gdje se pokazalo kako je aspekt emocionalne kontrole najsloženiji oblik emocionalnoga ponašanja i da u njegovu razumijevanju treba uzeti u obzir najveći broj posredujućih čimbenika (Riggio, 1986.)

Razmatrajući ulogu samopoštovanja u odnosu temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina, pokazalo se kako se samopoštovanje javlja kao moderator i medijator tog odnosa. Prije svega, čini se da samopoštovanje ima značajnu ulogu u manifestaciji i djelovanju neuroticizma na iskazivanje neverbalnih socijalnih vještina. Kako se vidi, emocionalna kontrola prilično je izražena kod pojedinaca nižega samopoštovanja, ali izraženijega neuroticizma. Dovedemo li dobivene rezultate u kontekst nekih prijašnjih spoznaja, prema kojima se ispitanici nižega samopoštovanja u negativnom raspoloženju teže bore protiv negativnih misli i osjećaja nego ispitanici visokoga samopoštovanja (Steele, Spencer i Lynch, 1993.), taj se rezultat na prvi pogled može činiti neobičnim, pa i iznenađujućim. No uzmemo li u obzir da vještina emocionalne kontrole podrazumijeva, među ostalim, i sposobnost upravljanja i reguliranja vlastitih emocionalnih i neverbalnih ekspresija, a visok stupanj neuroticizma uključuje posjedovanje sklonosti k anksioznosti, hostilnosti, sramežljivosti, čini se razumljivim da osobe karakterizirane takvim obilježjima, a koje pritom još sumnjaju u vlastitu vrijednost, nastoje na neki način prikrivati, odnosno držati pod kontrolom, vlastite emocije od vanjskoga svijeta te im je općenito teže funkcionirati unutar socijalnog okruženja. U takvoj situaciji ovoj je skupini očito najprikladnija strategija kontrolirati vlastite emocionalne ekspresije što, po svemu sudeći, može voditi još većoj izolaciji od vlastita socijalnog okruženja. U slučaju emocionalne osjetljivosti, moderatorski učinak samopoštovanja očituje se na nešto drugačiji način. Posjedovanje te neverbalne socijalne vještine najizraženije je kod pojedinaca višega stupnja samopoštovanja koji su ostvarili viši rezultat na dimenziji neuroticizma. Nešto niži stupanj emocionalne osjetljivosti nalazimo u pojedinaca nižega samopoštovanja i višega neuroticizma, a najniži u pojedinaca nižega samopoštovanja i nižega neuroticizma. U slučaju ovih pojedinaca može se pretpostaviti kako neuroticizam djeluje kao svojevrsan energizator ponašanja, koji posebice kod pojedinaca višega samopoštovanja djeluje na povećanje vještine njihove emocionalne osjetljivosti u socijalnim situacijama.

I u provjeravanju medijacijske uloge samopoštovanja dobiveni rezultati upućuju na zaključak da je samopoštovanje važno obilježje koje ima potencijal uzročnoga mehanizma ko-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

jim temeljne crte ličnosti djeluju na iskazivanje neverbalnih socijalnih vještina. Vidi se da se osim izravnog utjecaja temeljnih crta ličnosti na neverbalne socijalne vještine ostvaruje i neizravan utjecaj preko samopoštovanja. Vještina emocionalne izražajnosti pojedinca, po svemu sudeći, povećava se rastom ekstraverzije, ugodnosti i samopoštovanja, o čemu također svjedoče i rezultati do kojih su došli Riggio i Riggio (2002.). No uvođenjem samopoštovanja u odnos crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina vidi se kako se smanjuje izravan doprinos ekstraverzije i ugodnosti u objašnjenju varijance emocionalne izražajnosti, ali se povećava doprinos neuroticizma, što je vrlo vrijedna spoznaja koja svakako zaslužuje daljnje provjere i potvrđivanje stabilnosti ovog odnosa.

U primjerenom interpretiranju dobivenih rezultata ovog istraživanja može se spoznajno otići i korak dalje od mišljenja što ga iznose Riggio i Riggio (2002.), koji su pregledom većega broja istraživanja došli do zaključka kako je prilično nejasan način na koji neuroticizam utječe na neverbalne socijalne vještine, prije svega na emocionalnu izražajnost. Rezultati provedenog istraživanja upućuju na zaključak kako je samopoštovanje jedno od mogućih obilježja koje posreduje u djelovanju prije svega tzv. negativnih obilježja i afektivnih stanja pojedinca na iskazivanje neverbalne socijalne vještine. Kako je neuroticizam crta ličnosti koja upućuje na prisutnost anksioznosti, potištenosti i nestabilnog emocionalnog reagiranja, njezina prisutnost smanjuje socijalnu učinkovitost i mogućnost prikladnog iskazivanja primjerenoga socijalnog i emocionalnog ponašanja. Tek u razmatranju sa samopoštovanjem može se objasniti primjereni utjecaj neuroticizma na pojedine socijalne vještine – u situaciji pomanjkanja samopoštovanja, po svemu sudeći, riječ je o stanju potpune socijalne bespomoćnosti, dok u situaciji izraženijega samopoštovanja neuroticizam može djelovati mobilizirajuće na osobu da pokuša učinkovitije socijalno funkcionirati aktiviranjem vlastitih neverbalnih socijalnih vještina.

Kako se u provedenom istraživanju kod provjeravanja medijacijskog utjecaja samopoštovanja pokazalo prije svega da je riječ o djelomičnom medijacijskom efektu, u istraživanjima koja slijede valja razmotriti još više druga obilježja koja mogu imati značajnu ulogu u odnosu temeljnih crta ličnosti i neverbalnih socijalnih vještina. Pritom je na nešto većem i heterogenijem uzorku svakako nužno provjeriti stabilnost postojećih rezultata o ulozi samopoštovanja i razmatranjem postojećih regresijskih ishoda kod muškaraca i žena. Uz to, trebalo bi dodatan napor usmjeriti samo na odnos samopoštovanja i neuroticizma te njihovih djelomičnih i zajedničkih doprinosa pojedinim socijalnim vještinama. Vrlo je važno vidjeti u kojoj je mjeri riječ o bitnom odnosu koji svoje značenje

ima u složenoj mreži psiholoških obilježja i konstrukata, a koliko je riječ o metodološkom artefaktu koji uzroke može imati u sličnosti operacionalizacije instrumenata za mjerenje neuroticizma i samopoštovanja.

LITERATURA

- Abel, M. H. (1996.), Self-Esteem: Moderator or Mediator between Perceived Stress and Expectancy of Success? *Psychological Reports*, 79 (2): 635-641.
- Aiken, L. S. i West, S. G. (1991.), *Multiple Regression: Testing and interpreting interactions*. Newbury Park, CA: Sage.
- Ashton, M. C., Lee, K. i Paunonen, S. V. (2002.), What is the central role of extraversion? Social attention versus reward sensitivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83: 245-252.
- Baron, R. M. i Kenny, D. A. (1986.), The Moderator-Mediator Variable Distinction in Social Psychology Research. Conceptual, Strategic and Statistical Considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6): 1173-1182.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. F., Krueger, J. I. i Vohs, K. D. (2003.), Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, Or Healthier Lifestyles? *Psychological Science in The Public Interest*, 4 (1): 1-44.
- Benabou, R. i Tirole, J. (2002.), Self-Confidence and Personal Motivation. *Quarterly Journal of Economics*, 117 (3): 871-915.
- Brown, J. D. i Dutton, K. A. (1995.), The thrill of victory, the complexity of defeat: Self-esteem and people's emotional reactions to success and failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68: 712-722.
- Brown, J. D., Farnham, S. D. i Cook, K. E. (2002.), Emotional Responses to Changing Feedback: Is it better to have won and lost than never to have won at all? *Journal of Personality*, 70 (1): 127-141.
- Brown, J. D. i Marshall, M. A. (2001.), Self-Esteem and Emotion: Some thoughts about feelings. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27: 575-584.
- Dutton, K. A. i Brown, J. D. (1997.), Global Self-Esteem and Specific Self-Views as Determinants of People's Reactions of Success and Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73 (1): 139-148.
- Eid, M. i Diener, E. (1999.), Intraindividual variability in affect: Reliability, validity, and personality correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76: 662-676.
- Emler, N. (2001.), *Self-esteem: The costs and causes of low self-worth*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Friedman, H. S. (1979.), The concept of skill in nonverbal communication: Implications for understanding social interaction. U: R. Rosenthal (ur.), *Skill in Nonverbal Communication*. Cambridge, MA: OGH.
- Friedman, H. S. i Herringer, T. M. (1991.), Nonverbal Display of Emotion in Public and in Private: Self-Monitoring, Personality, and Expressive Cues. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61 (5): 766-775.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

Hills, P i Argyle, M. (2001.), Emotional Stability as a major dimension of happiness. *Personality and Individual Differences*, 31: 1357-1364.

Hughes, B. M. (2003.), Self-esteem and changes in heart rate during laboratory-based stress. *Psicológica*, 24: 79-91.

John, O. P i Srivastava, S. (1999.), The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. U: L. A. Pervin i O. P. John (ur.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., 102-138). New York: Guilford.

Johnson, E. A., Vincent, N. i Ross, L. (1997.), Self-deception vs. Self-Esteem in buffering the negative effects of failure. *Journal of Research in Personality*, 31: 385-405.

Leary, M., Tambor, E., Terdal, S. i Downs, D. (1999.), Self-Esteem as an Interpersonal Monitor: The Sociometer Hypothesis. U: R. F. Baumeister (ur.), *The Self in Social Psychology*. Philadelphia: Psychology Press.

LePine, J. A. i Van Dyne, L. (1998.), Predicting voice behavior in work groups. *Journal of Applied Psychology*, 83: 853-868.

Mruk, C. (1999.), *Self-esteem: Research, theory, and practice*. New York: Springer.

Pullman, H. i Allik, J. (2000.), The Rosenberg Self-Esteem Scale: its dimensionality, stability and personality correlates in Estonian. *Personality and Individual Differences*, 28: 701-715.

Rector, N. A. i Rogers, D. (1997.), The Stress Buffering effects of Self-Esteem. *Personality and Individual Differences*, 23 (5): 799-806.

Riggio, R. E. (1986.), Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51: 649-660.

Riggio, R. E., Throckmorton, B. i DePaula, S. (1990.), Social Skills and Self-Esteem. *Personality and Individual Differences*, 11 (8): 799-804.

Riggio, R. E., Watring, K. P. i Throckmorton, B. (1993.), Social Skills, Social Support and Psychological Adjustment. *Personality and Individual Differences*, 15 (3): 275-280.

Riggio, H. R. i Riggio, R. E. (2002.), Emotional expressiveness, Extraversion, and Neuroticism: a meta-analysis. *Journal of Nonverbal Behavior*, 24 (6): 195-218.

Robins, R. W., Hendin, H. M. i Trzesniewski, K. H. (2001.), Measuring global self-esteem: Construct validation of a single item measure and the Rosenberg Self-Esteem Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27: 151-161.

Robins, R. W., Tracy, J. L., Trzniewski, K. H., Potter, J. i Gosling, S. D. (2001.), Personality Correlates of Self-Esteem. *Journal of Research in Personality*, 35: 463-482.

Rosenberg, M. (1965.), *Society and the adolescent self image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Smith, K. i Petty, L. M. (1995.), Personality Moderators of Mood Congruency Effects on Cognition: The Role of Self-Esteem and Negative Mood Regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68 (6): 1092-1107.

Steele, C. M., Spencer, S. J. i Lynch, M. (1993.), Self-image resilience and dissonance: The role of affirmational resources. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64: 885-896.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

Sullivan, S. (2003.), The Relations between Emotional Stability, Self -
-Esteem and Sense of Coherence. *Journal of Psychology and the Beha-
vioral Science*, vol. 17, preuzeto s <http://alpha.fdu.edu/psychweb/Vol17>

Tedeschi, J. i Norman, N. (1985.), Social Power, Self-Presentation and
the Self. U: B. R. Schlenker (ur.), *The Self and Social Life*. New York: Mc-
Graw-Hill.

The Role of Self-Esteem in the Relationship between Personality Traits and Nonverbal Social Skills

Josip BURUŠIĆ
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb

Maja TADIĆ
Children's Hospital, Zagreb

The general purpose of this paper is to examine the role of self-esteem in the relationship between Big Five personality traits, measured with the Big Five Inventory (John and Srivastava, 1999), and nonverbal social skills: emotional expressiveness, emotional sensitivity and emotional control, measured with the Social Skills Inventory (Riggio, 1986). The participants in this study were 303 students of Zagreb University. The results revealed the significant predictive power of Big Five personality dimensions on nonverbal social skills, and showed support for moderator and partial mediator effects of self-esteem on that relationship. Overall, the findings indicate mostly a significant role of self-esteem in the effects of neuroticism on the manifestation of nonverbal social skills.

Keywords: self-esteem, social skills, personality,
positive psychology

Die Rolle des Selbstwertgefühls bei der Ausprägung von Persönlichkeitsmerkmalen und nicht verbalen sozialen Fähigkeiten

Josip BURUŠIĆ
Ivo-Pilar-Institut für Gesellschaftswissenschaften, Zagreb

Maja TADIĆ
Klinik für Kinderkrankheiten, Zagreb

Das Ziel dieser Untersuchung, an der 303 Studenten der Zagreber Universität teilnahmen, war eine Prüfung der Rolle des Selbstwertgefühls bei der Ausprägung von Persönlichkeitsmerkmalen, wie sie im Big-Five-Modell ermittelt und

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 4-5 (84-85),
STR. 753-771

BURUŠIĆ, J., TADIĆ, M.:
ULOGA
SAMOPOŠTOVANJA...

operationalisiert wurden (John und Srivastava, 1999), sowie von nicht verbalen sozialen Fähigkeiten – emotionale Kontrolle, emotionale Empfindlichkeit und emotionale Ausdrucksfähigkeit –, wie man sie anhand des Inventars sozialer Fähigkeiten ermittelt hat (Riggio, 1986). Die Ergebnisse bezeugen, dass Persönlichkeitsmerkmale einen wesentlichen prädiktiven Beitrag zur Erklärung der angeführten nicht verbalen sozialen Fähigkeiten leisten und dass dem Selbstwertgefühl dabei die Bedeutung eines Moderators und Mediators zukommt. Es zeigte sich vor allem, dass das Selbstwertgefühl eine bedeutende Rolle bei der Auswirkung von Neurotizismus auf die Manifestierung nicht verbaler sozialer Fähigkeiten spielt.

Schlüsselwörter: Selbstwertgefühl, soziale Fähigkeiten, Persönlichkeit, positive Psychologie